

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/333319624>

ÖĞRENME STRATEJİLERİ VE EYLEM ODAKLI YAKLAŞIM

Article · May 2019

CITATIONS
0

READS
45

1 author:

Rifat Günday

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

56 PUBLICATIONS 32 CITATIONS

SEE PROFILE

ÖĞRENME STRATEJİLERİ VE EYLEM ODAKLI YAKLAŞIM

*Prof. Dr. Rıfat GÜNDAY, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, rgunday@omu.edu.tr
Arş.Gör. Hasan TMACA, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, hasan.atmaca@omu.edu.tr*

ÖZ

Eskiden öğretene eğitimin merkezine koyup öğretim stratejileri, yöntemleri ve teknikleri üzerinde önemle durulurken, son zamanlarda öğreneni eğitimin merkezine yerleştirerek öğrenim stratejileri ve stilleri üzerinde durulduğu görülmektedir. Artık öğretimde olduğu gibi öğrenimde de sadece genelleme yoluna gidilmesi yeterli bulunmayıp, öğrenenlerin ya da aynı öğrenenin farklı öğrenme strateji ve stillerinden yararlanmasından söz edilmektedir. Strateji, belirlenen hedefe etkili bir şekilde ulaşmanın yollarını arama ve bu amaca ulaşmak için yapılacak işlemler bütünüdür. Öğrenme stratejileri, öğrenen tarafından izlenecek genel eğilimleri ve sürecin bütüncül özelliklerini içermektedir. Bu bağlamda strateji, öğrenim araçlarının seçimi, bilgilerin kavranması, etkinliklerin, görevlerin ve eylemlerin gerçekleştirilmesi için öğrenim işlemlerinin yapılması ile ilintilidir. Öğrenme stratejileri genelde üç türe ayrılmaktadır: üstbilişsel stratejiler, bilişsel stratejiler, sosyo-duyuşsal stratejiler. Eylem Odaklı Yaklaşım öğretim değil, öğrenim üzerine odaklanan bir yöntemdir. Temel hedefi, okul, günlük yaşam ve iş yaşamı gibi sosyal ortamlarda eyleme dönük olarak yabancı dili kullanabilmektir. Gerek dört temel dil becerisinin kazandırılması ve gerekse de dil bileşenlerinin öğreniminin etkileşime, işbirliğine, iletişime ve eyleme dayalı etkinlikler aracılığı ile sürdürülmesi anlayışını benimsemektedir. Eylem Odaklı Yaklaşım da kendi kendine öğrenme çerçevesinde öz planlama, öz yönetim, öz değerlendirme önemli stratejiler olarak yer almaktadır. Öğrenen, belirlenen hedefe ulaşmak için kendi öğrenim sürecini kendi bilişsel düzeyi ve öğrenme kapasitesine göre düzenleyebilir. Öz öğrenmede öğrenim sadece dersle sınırlı kalmayıp yaşamın her anında ve her yerde gerçekleştirilebilecek bir durum olarak değerlendirilmektedir. Eylem Odaklı Yaklaşım; 1) görev tamamlama, öz öğrenme, öz değerlendirme gibi üstbilişsel stratejileri; 2) gözlemlenme, ilişkilendirme, önceki edinimleri kullanma, bilgileri bir durumdan diğerine aktarma, bağlamsallaştırma gibi bilişsel stratejileri; 3) başkalarıyla işbirliği yapma, görüşme, kültürel farklılıkları kavrama gibi sosyo-duyuşsal öğrenme stratejileriyle örtüşen boyutları içermektedir. Öğrenenin kendi öğrenme stillerini tanıyıp bu doğrultuda stratejiler geliştirerek öğrenimini sürdürmesi başarılı bir yabancı dil hedefine ulaşmak için oldukça önemlidir. Eylem Odaklı Yaklaşım, öğrenenin öğrenme stilleri, gereksinimleri, edineceği beceriler, kullanılacak araç ve materyaller üzerine odaklanırken öğrenmeyi, bireysel çaba ve deneyim sonucu gerçekleşen bir değişim olarak değerlendirilmektedir. Öğrencilere öğrenmenin yollarını öğretmeyi ön planda tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme, Strateji, Stil, Kuram, Eylem Odaklı Yaklaşım.

LEARNING STRATEGIES AND ACTION-BASED APPROACH

ABSTRACT

In the past, it has been emphasized on teaching strategies, methods and techniques by putting the teaching on the center of education and recently it has been focused on learning strategies and styles by placing the learning in the center of education. As it is now in teaching, it is not enough to make generalization only in learning, but it is mentioned that learners or the same learner use different learning strategies and styles. The strategy is the search for ways to reach the specified goal effectively and the processes to achieve this goal. Learning strategies include general trends and overall characteristics that will be followed by learners. In this context, strategy is concerned with the choice of learning tools, the comprehension of information, the structuring of learning processes for the realization of activities, tasks and actions. Learning strategies are generally divided into three types: metacognitive strategies, cognitive strategies, socio-emotional strategies. The Action-Based Approach is a method that focuses on learning, not teaching. Its main goal is to be able to use foreign language in a social environment such as school, daily and business life. It adopts the notion that four basic language skills must be acquired and that the learning of the language components must be carried out through activities based on interaction, cooperation, communication and action. In the Action-Based Approach self-planning, self-management, and self-evaluation are important strategies in the framework of self-learning. The learner can arrange his own learning process according to his or her cognitive level and learning capacity to achieve the specified goal. Self-learning is not only limited to the school but also as a situation that can be realized at every moment of life and everywhere. Action-Based Approach; 1) metacognitive strategies such as task completion, self-learning, self-assessment; 2) cognitive strategies such as observation, association, use of previous acquisitions, transfer of information from one state to another, contextualization; 3) overlap with socio-emotional learning strategies such as cooperating with others, interviewing, and understanding cultural differences. It is very important for the learners to recognize their own learning style and to continue their learning by developing strategies in this direction to reach a successful foreign language target. The Action-Based Approach considers learning as a result of individual effort and experience while focusing on learning styles, needs, skills, tools and materials that can be used. This approach aims to teach the ways of learning.

Key words: Learning, strategy, style, theory, action-based approach

GİRİŞ

Eskiden öğretene eğitimin merkezine koyup öğretim stratejileri, yöntemleri ve teknikleri üzerinde önemle durulurken, son zamanlarda öğreneni eğitimin merkezine yerleştirerek öğrenim stratejileri ve stilleri üzerinde durulduğu görülmektedir. Artık öğretimde olduğu gibi öğrenimde de sadece genelleme yolundan yararlanılması yeterli bulunmayıp, öğrenenlerin ya da aynı öğrenenin farklı öğrenme strateji ve stillerinden yararlanmasından söz edilmektedir.

Önce farklı kuramlara göre öğrenmenin nasıl değerlendirildiğine kısaca bir göz atacak olursak *Davranışçı Kurama* göre öğrenme, uyarıcı ile davranış arasında kurulan bağ sonucu gelişirken, pekiştirme ile de istendik davranış değişikliğine dönüşmektedir. *Bilişsel Kurama* göre ise, anlama, algılama, düşünme ve hatırlama sonucu gerçekleşen öğrenme, bireyin zihninde meydana gelen ve doğrudan gözlenemeyen bir süreçtir. *Duyuşsal Kuram* öğrenmeyi, daha çok öğrenme atmosferiyle ilintilendirerek öğrenenin kaygısının azaltılması ve kendisini rahat hissetmesi ile öğrenme arasındaki doğrudan bağıntıya dikkat çekmektedir. *Beyin Temelli Kuram* açısından öğrenme, biyokimyasal bir değişim olarak değerlendirilmektedir. (Keleş ve Çepni,

2006; Çoban, 2014:449; İlhan, 2014:233). *Yapılandırmacı Yaklaşım*a gelince öğrenme, pasif bir alma süreci değil, aktif bir anlam oluşturma süreci olup öznel ve bireyin öğrendiklerini çeşitli yollarla içselleştirmesidir. Bir başka deyişle öğrenme bireysel bağlam, sosyal etkileşim, işbirliği ve deneyim yoluyla gerçekleşir. Söz konusu öğrenme kuramları ile öğrenme stratejileri ve stilleri arasında sıkı bir bağıntının olduğu inkâr edilemez.

Stratejinin tanımına bakacak olursak, belirlenen hedefe etkili bir şekilde ulaşmanın yollarını arama ve bu amaca ulaşmak için yapılacak işlemler bütünü şeklinde tanımlanabilir (Tardif, 1992:23). Eğitim açısından stratejiyi genel olarak ele alırsak bir dersin veya konunun öğretimi ya da öğrenimi “için belli yöntem ve teknikleri amaçlara ulaşacak şekilde düzenlemek ve işe koşturmak.” (Ceyhan, 2007:80) Özellikle öğrenme stratejilerine bakacak olursak öğrenen tarafından izlenecek genel eğilimleri ve sürecin bütüncül özelliklerini içermektedir. Bu bağlamda strateji, bilgilerin algılanması sürecinde öğrenim araçlarının seçimi ve etkinliklerin, görevlerin ve eylemlerin gerçekleştirilmesi için öğrenim işlemlerinin yapılması ile ilintilidir. Bazı bilim insanları tarafından farklı sınıflamalar da yapılmakla birlikte öğrenme stratejileri genelde üç türe ayrılmaktadır: üstbilişsel stratejiler, bilişsel stratejiler, sosyo-duyuşsal stratejiler.

Öğrenim stillerine gelince, bunlar öğrenim stratejilerinin bir parçası olarak değerlendirilebilir. Özellikle bir görevi gerçekleştirmek için başvurulan stratejilerle ilintilidirler. Öğrenenin öğrenme stilleri zamanla şekillenebilmekte ve değişebilmektedir. Her öğrenen aynı stilde öğrenmediği gibi, bir öğrenen farklı stillerde de öğrenebilir. Bir başka ifadeyle bir öğrenen birden çok öğrenme stilini izleyebilir.

Günümüzde yabancı dil eğitiminde artık yöntem yerine yaklaşım ve perspektif kavramlarından söz edildiği görülmektedir. Bir yandan öğretim yerine öğrenimin ön plana çıkması, diğer yandan bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesine paralel olarak her türlü özgün materyallere erişilmesi, uzaktan eğitim ve kendi kendine öğrenme olanaklarının artması öğrenme üzerinde durulmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda yabancı dil eğitimine yönelik geliştirilen son yöntem olan Eylem Odaklı Yaklaşım da öğretimden çok öğrenme boyutuyla ilgilenmektedir.

Bu yeni yaklaşım, sınıf içi etkinliklerinden grupla öğretim tekniklerine, multimedya araçlarının kullanımından kendi kendine (otonom) öğrenmeye birçok yeni uygulamaya yer vermektedir. Avrupa Konseyi tarafından geliştirilen Eylem Odaklı Yaklaşım yabancı dil öğrenimine; öğrenen özerkliği, öz öğrenme, öz değerlendirme, öğrenmeyi öğrenme ve kültürlerarası deneyim kazanma gibi yeni yaklaşımlar getirmiştir. (Demirel, 2012:26).

Eylem Odaklı Yaklaşım, öğrenim kuramlarından yapılandırmacı ve özellikle de sosyo-yapılandırmacı öğrenme yaklaşımlarına dayanmaktadır. Perret-Clemon, Doise ve Mugny gibi araştırmacılar tarafından toplumsal etkileşimler etrafında geliştirilen sosyo-yapılandırmacı perspektif, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde yer verilen yabancı dil öğrenimindeki toplumsal boyut ile örtüşmektedir. Öğrenim, zekânın sosyal oluşumu, öğrenenler tarafından bilginin hem kendi kendine yapılandırılması hem de hedef dili kullananlar ile bağıntı ve karşılıklı etkileşim içerisinde bilgilerin ortaklaşa yapılandırılması düşüncesine dayanır. (Catroux, 2006:4).

Biz bu çalışmada öğrenme stratejileri, stilleri ile Eylem Odaklı Yöntemde yabancı dil eğitimine yönelik geliştirilen yaklaşımları irdeleyerek, yabancı dil eğitiminde en son geliştirilen bu yöntemin öğrenme stratejileri ile örtüşen yönlerini ortaya koymaya çalışacağız.

1. Öğrenme Stratejileri

Programlı eğitim denince dört temel bileşenden söz edilmektedir. Bunlar: hedefler, içerik, izlenecek yöntem ve değerlendirme. Önceleri bu dört bileşen daha çok öğretim açısından dikkate alınmakta, öğrenim boyutu göz ardı edilmekteydi. Son zamanlarda ise öğrenen eğitimin merkezine konulurken öğrenme stratejilerinin önemi ön plana çıkmaya başlamıştır.

Bu gelişmeler doğrultusunda birçok araştırmacı ve eğitimci farklı öğrenme stratejilerinden söz etmeye başlamıştır. Bilim insanları öğrenme stratejileri ile ilgili bazı sınıflamalar yapmaktadırlar. Çeşitli sınıflandırma veya adlandırmalar yapılmakla birlikte genel kabul gören sınıflandırma: *üstbilişsel stratejiler*, *bilişsel stratejiler*, *sosyo-duyuşsal stratejiler* şeklindedir.

O'Malley ve Chamot (1990:137-139), Cyr ve Germain (1998:62-63), Bertocchini ve Costanzo (2008:38)' nun sınıflandırmaları aynıdır. Burada örnek olarak Brettocchini ve Costanzo tarafından yapılan sınıflandırma alt başlıklarıyla birlikte tablo şeklinde sunulmaktadır:

Üstbilişsel stratejiler	Bilişsel stratejiler	Sosyo-duyuşsal stratejiler
<p>1-Öğrenim süreçlerinin farkına varmak,</p> <p>2-Öğrenme koşullarını iyileştirmek,</p> <p>3-Görev amaç ve hedeflerini tanımlamak,</p> <p>4-Görevini planlamak,</p> <p>5-Kendi kendini kontrol etmek,</p> <p>6-Kendi kendini değerlendirmek.</p>	<p>1-Gözlemlemek,</p> <p>2-Tekrarlamak,</p> <p>3-Tanımak,</p> <p>4-İlişkilendirmek/ayırt etmek,</p> <p>5-Katagorize etmek,</p> <p>6-Hipotezleri formüle etmek,</p> <p>7-Önceki edinimleri kullanmak,</p> <p>8-Bilgileri bir durumdan diğerine aktarmak,</p> <p>9-Ayrıntılı ele almak,</p> <p>10-Çözümlemek,</p> <p>11-Sentezlemek,</p> <p>12-Bağlamsallaştırmak.</p>	<p>1-Tutumlarının, duygularının, motivasyonlarının ve beklentilerinin bilincinde olmak,</p> <p>2-Riski, düzeltmeyi kabullenmek,</p> <p>3-Başkalarıyla işbirliği yapmak,</p> <p>4-Görüşmek,</p> <p>5-Başarısızlık durumunda cesaretini kaybetmemek,</p> <p>6-Açıklamalar istemek,</p> <p>7-Hatalarının düzeltilmesini istemek,</p> <p>8-Başarı ve başarısızlıklarını tanımak.</p>

Tablo 1: Brettocchini ve Costanzo'ya göre öğrenme stratejileri (2008:38)

Üstbilişsel Stratejiler, öğrenim süreci, görevler, öğrenme koşulları, öz öğrenme ve öz değerlendirme biçimleri üzerine düşünce geliştirmeye ilintilidir. Üst bilişsel stratejiler içerisinde yer alan öz değerlendirme programlı eğitimin dört temel bileşeninin son halkası olan değerlendirme boyutunun önemli bir parçasıdır.

Bilişsel Stratejiler, öğrenenin öğrenilecek içeriği tanıması, önceki bilgilerinden yararlanması, konuları kategorize edebilmesi, tasarlanan materyalleri içeriğe uygun kullanabilmesi, bireysel teknikleri uygulayabilmesi, bağlamsallaştırabilmesi gibi boyutları kapsamaktadır. Bilişsel stratejilerin birçoğu özellikle yapılandırmacı kuram doğrultusunda şekillenmiştir.

Sosyo-Duyuşsal Stratejiler, öğrenenin öğrenmeye karşı tutumu, duyguları, sosyal yanı ile ilgili boyutları içermektedir. Öğrenme sürecinde öğrenilen yabancı dili kullanmaya yönelik gerçekleştirilen etkileşim, iletişim ve eylemler sosyo-duyuşsal stratejilerin bir parçası olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda öğrenenin hedef dili öğrenmek amacıyla işbirliğine dayalı gerçekleştirdiği her tür görev veya etkinlik onun sosyo-duyuşsal stratejileri içerisinde yer almaktadır.

Öğrenme stratejileri ile ilgili önemli bir diğer farklı sınıflandırma da Oxford (1990:16-21) tarafından yapılmaktadır. Yabancı dil eğitiminde önemli gördüğü stratejileri önce doğrudan stratejiler ve dolaylı stratejiler diye ikiye ayırmakta, daha sonra da her birini kendi içerisinde üçe ayırmaktadır.

Doğrudan Stratejiler	Dolaylı Stratejiler
<p>1) Bellek Stratejileri</p> <p>a) zihinsel bağlantılar kurmak: gruplandırarak, sınıflandırmak, eşleştirmek, bağlamsallaştırmak,</p> <p>b) ses ve görselleri kullanmak,</p> <p>c) gözden geçirmek,</p> <p>d) bedensel etkinlikleri kullanmak.</p>	<p>1) Üstbilişsel Stratejiler:</p> <p>a) öğrenimlerine odaklanmak: öğrenilecek materyali incelemek ve bildikleriyle bağlantı kurmak, üretimden önce anlamaya odaklanmak,</p> <p>b) öğrenimlerini planlamak ve geliştirmek: bir dilin nasıl öğrenileceğini keşfetmek, amaçlara odaklanmak,</p> <p>c) öğrenimlerini değerlendirmek.</p>
<p>2) Bilişsel Stratejiler:</p> <p>a) dili uygulamada kullanmak,</p> <p>b) mesajları anlamak ve mesaj oluşturmak,</p> <p>c) çözümlenmek ve mantık yürütmek,</p> <p>d) yapılar oluşturmak: not almak, özet çıkarmak.</p>	<p>2) Duyuşsal Stratejiler:</p> <p>a) endişesini aza indirmek,</p> <p>b) kendi kendini cesaretlendirmek,</p> <p>c) duygusal tutum geliştirmek.</p>
<p>3) Telif Edici Stratejiler:</p> <p>a) keşfetmek: dilsel ve diğer göstergeleri kullanmak,</p> <p>b) söz ve yazıda boşlukları aşmak.</p>	<p>3) Sosyal Stratejiler:</p> <p>a) sorular yöneltmek,</p> <p>b) başkalarıyla işbirliği yapmak: arkadaşları veya hedef dil kullanıcıları ile işbirliği içerisinde olmak,</p> <p>c) empati kurmak: başka kültüre açık olmak.</p>

Tablo 2: Oxford'a göre öğrenme stratejileri (1990:16-21)

Oxford'un alt başlıkları da daha detaylandırarak aktardığı öğrenme stratejilerini biz burada özet olarak tablo şeklinde vermeye çalıştık. Bir önceki sınıflandırmayla karşılaştırıldığında Oxford'un sınıflandırmasındaki en büyük fark keşfetmek ve başka kültüre açık olmak ilkeleridir.

Yabancı dil eğitiminde bir öğrenenin bu stratejileri izlemesi başarıya ulaşması açısından oldukça önemli görülmektedir. Bu stratejiler öğrenmenin çok boyutlu bir süreç, işlemler ve eylemler bütünü olduğu anlayışına dayanmaktadır.

Kumaravadivelu (2006:201-202)'nin yöntem sonrası olarak adlandırdığı son dönemde yabancı dil öğrenimi, yukarıda belirtilen stratejiler doğrultusunda şekillenmektedir. Bu bağlamda Eylem Odaklı Yaklaşım da dil becerilerinin geliştirilmesinde bu stratejilerden geniş ölçüde yararlanılmasını öngörmektedir. Öğrenenin dil becerilerinin gelişimi üstbilişsel, bilişsel ve sosyo-duyuşsal öğrenme stratejilerinin kullanımı ile doğrudan ilintilidir. Hedef özellikle öğrenenin öğrenme kapasitesi ve özerkliğini artırmaktır (Cyr ve Germain, 1998:115). Öğrenenin gerçekleştirilmesinde görev ve sorumluluk öğrenene verilmektedir. Öğrenen, temel ve tamamlayıcı dil becerilerini geliştirmeye yönelik çok farklı öğrenme stratejilerini izleyebilir.

2. Öğrenim Stilleri

Öğrenim stilleri bir görevi gerçekleştirmek için kullanılan stratejilerle ilintilidir. Bu stiller zamanla şekillenebilmektedir, zira bunlar edinilen bilgi, süreç, araç-gereç ve ortama bağlı oluşmaktadır. Bir stili belirlemek için farklı kriterler kullanılabilir. Başlıca öğrenme stilleri 7 karşıtılık oluşturacak şekilde 14 başlık altında ele alınmaktadır.

<p>Dürtüsel</p> <p>Anlık hareket etme, iletişim esnasında karar verme</p>	<p>Refleksif (Hareketsel)</p> <p>Konuşma veya hareket etmeden önce konsantre olma, belli bir süre düşünme</p>
<p>Farklı</p> <p>Öğrenmek için sunulan bilgilerden hareket etme, özgün ve değişken çözümlere ulaşabilmek için yaratıcı şekilde devam etme</p>	<p>Yakınsal</p> <p>Problemin tek tür çözümüne ulaşmak için sunulan bilgilerden hareket etme</p>

Sezgisel Güdümlü bir tutumla yabancı dili uygun bir şekilde öğrenme eğiliminde olma	Sistemantik Gözlemleyerek öğrenme. Çözümler arama, daha önce edinilenler ile bağlantılar kurma
Global Kapsamlı çalışma. Öğrenilecek konuyu bütün olarak algılama. Amaca ulaşmak için aynı anda birçok şeyi değerlendirme eğiliminde olma	Analitik Yoğun çalışma. Genel çerçeveyi oluşturmak için aynı anda tek bir öge üzerine odaklanma eğiliminde olma
Görsel Öğrenmede, görsel ve uzamsal kodların kullanımı üzerine yoğunlaşma	İşitsel Dil kodları, metinler, sesli kayıtların kullanımı, okuma ve tekrara ayrıcalıklı yer verme
Çözücü Öğrenmek için eyleme ayrıcalık verme. Soruna kısa sürede çözümler bulma	Özümseyici Öğrenmek için zamanla sınırlı kalmadan kapsamlı çözümler arama
Alana bağlı Öğrenimde sosyal ve duygusal bağlama büyük önem verme, başkalarından gelen bilgilere güvenme	Alandan bağımsız Öğrenimde sosyal ve duygusal bağlama pek bağlı kalmama, kişisel deneyimlerine güvenme, bilgileri kişisel olarak yeniden yapılandırma

Tablo 3: Brettocini ve Costanzo (2008:40-42)

Öğrenme stillerinin birçoğunun bilişsel öğrenme ve yapılandırmacı yaklaşımın ilkeleriyle örtüştüğü görülmektedir. Öğrenme stratejileri gibi öğrenme stilleri de öğrenci merkezli bir eğitim üzerine şekillenmektedir. Söz konusu stiller, Eylem Odaklı Yaklaşımın yabancı dil öğrenme perspektifleriyle bütünleşmektedir.

3. Eylem Odaklı Yaklaşım

2000'li yıllardan itibaren Avrupa'da Eylem Odaklı Yaklaşım adlı yeni bir yöntemden söz edilmeye başlanır. Bu yöntemin temel hedefi, okul, günlük yaşam ve iş yaşamı gibi sosyal ortamlarda eyleme dönük olarak yabancı dili kullanabilmektir. Bu yöntemin asıl temellerinin 2001 yılında yayınlanan Avrupa Diller İçin Ortak Başvuru Metnine dayandığı söylenebilir.

Öğretim değil, öğrenim üzerine odaklanan bir yöntemdir. Dolayısıyla öğrencinin gereksinimleri doğrultusunda yabancı dil öğrenmesini ve bireysel çalışmalarıyla sorumluluğunu yerine getirmesi beklenmektedir.

Yabancı dil eğitiminin öğrenci merkezli sürdürüldüğü günümüzde Eylem Odaklı Yaklaşım gerek dört temel dil becerisinin kazandırılması ve gerekse de dil bileşenlerinin öğreniminin etkileşime, işbirliğine, iletişime ve eyleme dayalı etkinlikler aracılığı ile sürdürülmesi anlayışını benimsemektedir. Öğrenenlerin hem sınıf içi hem de sınıf dışı sürdürdükleri çeşitli görev ve etkinlikler aracılığıyla aktif bir şekilde yabancı dili kullanım boyutunda öğrenmeleri hedeflenmektedir.

Eylem Odaklı Yaklaşımın öne çıkan kavramları “sosyal eylem” ve “ortak eylem” dir. Eylem Odaklı Yaklaşımında sosyal aktör olarak tanımlanan öğrenen sadece yabancılarla iletişim kuran ve bir arada yaşayan değil, yaşamın her alanında başkalarıyla ortaklaşa hareket eden, her türlü görevi hedef dilde gerçekleştirebilen birisi olarak değerlendirilmektedir. Bu konuda Avrupa Konseyi'nin 2001 yılında yayınladığı Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde “öncelikli hedef eylem odaklı olup, öğrenen ve dili kullananı, özel bir eylem alanı çerçevesinde, belli bir çevrede görevleri yerine getirmek durumunda olan sosyal aktörler olarak değerlendirilmektedirler.” (OBM, 2001:15). Sosyodilsel yetenek ise “dil kullanımının sosyal boyutuyla ilgili bilgi ve becerileri konu alır. (...) Dil öğretiminde görevler ve eylemler yararlılık ve gerçek sosyal yaşamda kullanılabilirlik durumları dikkate alınarak sürdürülmelidir. Yararlılık,

dili iletişimsel ve sosyal hedefleri gerçekleştirmede bir araç olarak kullanma ilkesine dayanır.” (OBM, 2001:94-95).

Eylem Odaklı Yaklaşımın temel prensibi, hedef dilde birlikte hareket edebilmektir. Yeni yöntemde hedef dil aracılığıyla “kişiler arası eylem” den “ortak eyleme” doğru bir değişim ve yöneliş söz konusudur. Ortak eylem, hedef dilde etkileşimden öte işbirliği içerisinde çok farklı etkinlik ve görevlerin gerçekleştirilmesini kapsamaktadır. “Ortak eylem” başkalarıyla birlikte hareket edebilmeye, karşılıklı etkileşim içerisinde ortaklaşa sosyal bir eylemi gerçekleştirmeye denilir. “Etkileşim” boyutunda daha çok iletişim ve bilgi yoluyla başkaları üzerinde etki yaratmak asıl hedef iken, “ortak eylem” boyutunda iletişim ve etkileşimin ötesinde hedef kolektif çerçevede başkalarıyla birlikte hareket etmek, her işi birlikte yapabilmektir. Ortak eylem, hedef dilde gerçek yaşamda kolektivist ve yapılandırmacı boyutta birbirini anlamayı ve bir işi gerçekleştirebilmeyi öngörür. (Bange, 1992:2; Perrichon, 2008:73-75). Öğrenme hareketi ile sosyal eylem hareketi arasında bir bağ bulunmaktadır. Dil eylemsel amaçları gerçekleştirmede bir araç olarak düşünülmektedir. Hedef dili anadili olarak kullananlarla yaşamın her alanında birlikte iş görebilmek eylem odaklı perspektifin hedefleri arasında yer almaktadır. Burada sosyo-duyuşsal stratejiler arasında yer alan başkalarıyla işbirliği yapmak ve başka kültürlerle açık olmak ilkelerinin gerçekleştirildiği görülmektedir.

Puren (2004:12)’e göre öğrenenin dili öğrenmek amacıyla öğrenim sürecinde gerçekleştirdiği bir iş “görev”, dil kullanıcısı olarak toplumda gerçekleştirdiği bir iş ise “eylem” olarak adlandırılabilir. Bu da iki tür hareket şeklini ortaya koymaktadır: öğrenim amaçlı hareket ve dili sosyal kullanım amaçlı hareket. Eylemsel Perspektif bu iki türü de kapsamaktadır.

Eylem Odaklı Yaklaşım öğreneni sosyal aktör olarak görmekle birlikte, Eylem Odaklı Yaklaşımında kendi kendine öğrenme çerçevesinde öz planlama, öz yönetim, öz değerlendirme önemli stratejiler olarak yer almaktadır. Öğrenen, belirlenen hedefe ulaşmak için kendi öğrenim sürecini kendi bilişsel düzeyi ve öğrenme kapasitesine göre düzenleyebilir (Gombert, 1990:15). Öz öğrenmede öğrenim sadece dersle sınırlı kalmayıp yaşamın her anında ve her yerde gerçekleştirilebilecek bir durum olarak değerlendirilmektedir. Örneğin öğrenen için görev veya etkinlikler, hedef dille ilgili internette bir haber okumaktan, akşam evde hedef dilde bir oyun oynamaya veya bir televizyon programa izlemeye kadar uzanabilir. Burada Üstbilişsel stratejilerin uygulandığı görülmektedir.

İletişimsel Yaklaşım temelde bilginin iletişimini hedeflerken, Eylem Odaklı Perspektif bilginin sadece iletişimini yeterli görmeyip bilginin seçimi, incelenmesi, yönetimi, organizasyonunu, bilgi iletişiminin yönetimini de öngörmektedir. Böylece bilgi iletişiminden bilginin eylemde kullanılmasına doğru bir yöneliş söz konusudur. (Puren, 2008:4; Perrichon, 2008:290-292).

Eylem Odaklı Yaklaşımın esin kaynağı olan OBM de bilgi bağlamında bir dilin konuşulduğu toplum ve kültürü üzerine bilgi edinimi öngörülmektedir. Uzmanlık becerileri kapsamında öğrenenlerin *Sosyal beceriler*, *Yaşam becerileri*, *Mesleki beceriler*, *Serbest zaman becerileri* kazanmaları beklenmektedir. Ayrıca öğrenmeyi öğrenme ön planda tutulurken; öğrenenlerin yeni deneyimleri gözleme, deneyimlere katılma, yeni bilgi ile var olan bilgiyi kaynaştırma, gerektiğinde varolan bilgiyi yeniden tasarlama becerileri geliştirmeleri hedeflenmektedir. (OBM, 2001:82-85). Burada yapılandırmacı yaklaşıma uygun bir düzenleme söz konusudur.

Yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin Eylem Odaklı Yaklaşımına göre yabancı dil eğitiminde kullanımı konusu birçok yöntem bilimci tarafından ele alınmaktadır. Eylem Odaklı Yaklaşım, multimedya araç ve materyallerinin kullanımının da sağladığı olanaklardan yararlanarak otonom öğrenme anlayışı ve uygulamalarını eğitimin merkezine yerleştirmektedir. Artık öğrenenler için dijital ortamda görev kavramı sıkça tartışılan bir konudur. “Bilişim-iletişim

teknolojileri ve kendi kendine (bireysel) öğrenme arasındaki bağıntı yadsınamaz bir gerçektir.” (Kartal, 2005b:240).

İlk başlarda internet kullanımından önce bilgisayar, daha önce hazırlanmış materyalleri öğrenenlerin pasif durumda kullanmalarına olanak sağlarken, internet ağı bağlantılı bilgisayarın kullanımına geçildikten sonra öğrenenlerin interaktif bir şekilde öğrenim/öğretim etkinliklerine katıldığı, gerçek yaşamın bir parçası şeklinde öğrenme durumu söz konusudur. Normal sınıfta, multimedya sınıfında, evde ve hatta her yerde Web ortamında yabancı dil öğretim materyallerine erişim ve etkinliklere katılma olanağı bulunmaktadır. İnternette uzaktan eğitim yoluyla sürdürülen yabancı dil dersleri tüm dil becerilerini geliştirmeye ve çeşitli görevleri gerçekleştirmeye yönelik olabilir. İnternet üzerinden ya da Web ortamında gerçekleştirilen etkinlikler Eylem Odaklı Yaklaşım ya da Göreve Dayalı Yaklaşım da öngörüldüğü gibi gerçek yaşamla bağıntılı olmalıdır.

Perrichon (2008:169-174)'a göre, öğrenim stratejileri bir görevi gerçekleştirmek için öğrenen ile eğitim materyali arasındaki etkileşimi içermektedir. Hedef dili uygulamada kullanmak: hedef dilde iletişim için sunulan fırsatları yakalamak, hedef dilde düşünmek veya sözcükleri, cümleleri ve sınıfta öğrenilen kuralları gerçek iletişim durumlarında kullanarak kendini test etmek gibi. Sosyo-duyuşsal stratejiler ise hedef dilin kişisel duyuşsal boyutta öğreniminin özümsemesine yönelik olarak başkaları ile etkileşimi içeren stratejilerdir. Bir görevi yerine getirmede başkaları ile işbirliği içerisinde hareket edebilme sosyo-duyuşsal stratejiler arasında yer almaktadır.

Öğrenenlerin gerçek yaşamda dili kullanacağı durumların sınıf ortamında öğrenim için uyarlanması öğrenim stratejileri, tersine sınıf içi etkinliklerin dilin gerçek yaşamda kullanımına dönük çalışmalar da sosyal stratejileri oluşturmaktadır. Öte yandan, geleneksel yöntemler yabancı dil sınıfını dilin öğretildiği yerler olarak kabul ederken, çağdaş yöntemler dil sınıflarını hedef dilin kullanıldığı yerler olarak değerlendirmektedir. (Zarate, 1993:9)

Eylemsel stratejiler, dili gerçek sosyokültürel ortamlarda başkalarıyla etkileşim içerisinde kullanmaya dönük stratejileri içermektedir. Simulasyonlar, senaryolar, grup tartışmaları bu hedefe dönük etkinlikleri oluşturmaktadır. Eylem Odaklı Yaklaşım görevler ortak eylem ve ortak kültüre dayanmakta, sınıftaki öğrenim eylemi ile toplumdaki kullanım eylemi arasında bağıntı içermektedir. Simülasyonlar ve rol oyunları bu iki tür eyleme yönelik görevler olarak değerlendirilebilir (Perrichon, 2008:181). Hedef dili öğrenmeye yönelik rol oyunları, dili kullanmaya dönük eylemlere dönüşmektedir. Öğrenenin görev ya da eylemleri gerçekleştirmesinde başkalarının rolü de önemlidir.

Eylem Odaklı Yaklaşım sosyo-duyuşsal, bilişsel, üstbilişsel öğrenme stratejilerinin işe koşulması ile ortak eylemin gerçekleşmesi söz konusudur. Ortak eylem kavramı, bazı yapılandırmacı psikologlar tarafından özne-nesne bağıntısının kolektif boyutunu Piaget'nin kuramına entegre etmek için kullanılmaktadır (Perrichon, 2008:79). Eylem Odaklı Yaklaşım, öğrenim kuramlarından yapılandırmacı ve özellikle de sosyo-yapılandırmacı öğrenme yaklaşımlarına dayanmaktadır. Perret-Clemont, Doise ve Mugny gibi araştırmacılar tarafından toplumsal etkileşimler etrafında geliştirilen sosyo-yapılandırmacı perspektif, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde yer verilen yabancı dil öğrenimindeki toplumsal boyut ile örtüşmektedir. Öğrenim zekânın sosyal oluşumu, öğrenenler tarafından bilginin kişinin kendi kendine yapılandırılması ve hedef dili kullananlar ile bağıntı ve karşılıklı etkileşim içerisinde bilgilerin ortaklaşa yapılandırılması düşüncesine dayanır. (Catroux, 2006:4) Gerçek öğrenme ancak karşılıklı iletişim, etkileşim ve eylem içerisinde bulunularak, bir başka deyişle yaparak ve yaşayarak gerçekleşebilir. Yapararak ve deneyime dayalı öğrenme ilk önce Dewey tarafından *Deneyim ve Eğitim* adlı yapıtında ortaya atılmıştır. Ona göre okul, sosyal yaşamın bir yansıması olmak ve öğrenci öğretim faaliyetlerine aktif olarak katılmak durumundadır. (Günday, 2015: 116-121).

Birlikte hareket etmek, birçok kültürel davranışı anlayıp paylaşabilmeyi gerekli kılmaktadır. Başka kültürden insanların hedef dilde birlikte iş görebilmeleri ortak kültür oluşumuna bağlıdır. Bu da başka kültürlerle açık olmayı gerekli kılmaktadır.

İstenen görevi gerçekleştirmede bilgi, uygulama ve eylemin ürün ortaya koymada kullanılması söz konusudur. Bir başka deyişle Bilişsel stratejilerin işe koşulduğu görülmektedir. Öğrenenlerin anlama ve üretme becerileri, hedef dil üzerine edindikleri bilgi düzeyi ve bu bilgileri kullanabilmeleri ile doğru orantılıdır.

Bilginin ediniminden kullanımına öğrenen şu süreçleri izler (Puren, 2008:4; Perrichon, 2008:290-292):

- Öğrenen bilgi gereksinimini belirler,
- Bilgiyi yerleştirmek için stratejileri gözden geçirir,
- Bilgiye erişmek ve bilgiyi yerleştirmek için birçok bilgi organizasyon sistemlerini tanır (bu bağlamda multimedya araç ve materyallerini kullanır),
- Bilgiyi değerlendirir,
- Bilgiyi organize eder ve ürün ortaya koymada kullanır,
- Süreç ve ürünü değerlendirir; bilginin edinim süreci ve ürünün kalitesini öz değerlendirme veya ortak değerlendirme şeklinde değerlendirir.
- Öz değerlendirme ve biçimlendirici değerlendirmeye yer verir.

Bu süreçler Üstbilişsel stratejiler ve Bilişsel stratejiler ile ilintilidir.

Ortak eylemin gerçekleşebilmesi Sosyo-duyuşsal stratejileri içeren bir süreç gerektirmektedir. Bu bağlamda yabancı dil öğretimi/öğreniminde öğrenenlerden şu kazanımları edinmeleri beklenmektedir (Perrichon, 2008:76):

- ✓ Diğer insanlar ile ilişkiler geliştirebilmek,
- ✓ Başkalarıyla birlikte hareket edebilmek,
- ✓ Bir grup veya topluluğun bir parçası olabilmek,
- ✓ Sosyal ilişkilerini zenginleştirmek,
- ✓ Kendisini çevreleyen dünyanın ve çevresi ile olan etkileşiminin bilincinde olmak.

Öğrenci merkezli olan Eylem Odaklı Yaklaşım gerçek günlük yaşamda kullanılan bilgilerin öğrenilip etkileşim içerisinde uygulamaya geçirilmesini hedeflemektedir.

Öğrenenlerin dili eylemsel boyutta kullanabilme becerileri ölçülmeye çalışılmaktadır (Bourguignon, Delahaye, Puren, 2007:11). Öğrenenler, istenen bilgileri verebilme, dili doğru kullanabilme ve kendilerinden istenen eylemleri (görev, senaryo) gerçekleştirebilme becerilerine göre değerlendirilmektedirler. Proje yoluyla öğrenme anlayışı, senaryo kullanımını, eylemsel becerinin değerlendirilmesinde ayrıcalıklı bir görev olarak benimsemektedir. Senaryo çerçevesinde öğrenenin verilen bağlamda istenen görevi ortak yönetim anlayışı içerisinde gerçekleştirip gerçekleştiremediğinin değerlendirilmesi söz konusudur. Bilgilerin kontrolü yerine, uygulama ve eyleme yönelik yeterliliği-beceriyi değerlendirme anlayışı benimsenmektedir. İletişimsel Yöntemde bilgilerin ölçülmesi daha ön planda iken, Eylem Odaklı Yaklaşımında bilgi, uygulama ve performans boyutlarının birlikte değerlendirilmesi söz konusudur (Le Boterf, 2006:156-165). Ayrıca başkası tarafından yapılan değerlendirme yanında öğrenenin multimedya araç ve materyalleri aracılığı ile öz değerlendirme yapabilmesi de önemli görülmektedir. (Günday, 2015:131). Nihai hedefe ulaşıp ulaşamadığını öğrenen öz değerlendirme ile saptayabilir.

SONUÇ

Eylem Odaklı Yaklaşım, 21. yüzyılın yeni gereksinimleri ve yeni toplumsal beklentilere göre şekillenmiş bir yöntemdir. Öğrenen bir yandan otonom bir birey iken, diğer yandan aynı zamanda sosyal aktör olarak kolektif eylemi gerçekleştirecek grup veya topluluğun bir üyesidir. Eylem, etkileşim ve sosyal boyut ön planda olduğundan grup çalışmaları, işbirliğine dayalı rol oyunları veya sosyal yaşamla ilgili görevler daha ön plandadır. Amaç, öğrenenleri sosyal aktör olarak hedef dilde başkaları ile iletişim kurma ve birlikte hareket edebilme becerisi kazandırmaya yönelik yetiştirmektir.

Eylem Odaklı Yaklaşımın göre sosyo-duyuşsal, bilişsel ve üstbilişsel öğrenme stratejilerinin işe koşulması ile ortak eylemin gerçekleşmesi söz konusudur. Eylem Odaklı Yaklaşım, öğrenenin öğrenenin iletişim, etkileşim ve eylem içerisinde bulunduğu etkinlikler aracılığı ile gerçekleştirebileceği anlayışını benimsemekte ve başarıyı öğrenenin izleyeceği stratejilere bağlamaktadır.

Öğrenenin kendi öğrenme stillerini tanıyıp bu doğrultuda stratejiler geliştirerek öğrenimini sürdürmesi başarılı bir yabancı dil hedefine ulaşmak için oldukça önemlidir. Eylem Odaklı Yaklaşım, öğrenenin öğrenme stilleri, gereksinimleri, edineceği beceriler, kullanılacak araç ve materyaller üzerine odaklanırken öğrenmeyi, bireysel çaba ve deneyim sonucu gerçekleşen bir değişim olarak değerlendirmektedir.

KAYNAKÇA

- Bange, P. (1992). *Analyse conversationnelle et théorie de l'action*. Paris : LAL, Hatier/Didier.
- Bertocchini, P. et Costanzo, E. (2008). *Manuel de formation pratique*. Paris: CLE.
- Bourguignon, C., Delahaye, Ph. et Puren, Ch. (2007). *Perspective actionnelle, l'exemple du diplôme de compétence en langue*. Le Havre : Editions Delbopur.
- Catroux, M. (2006). Perspective co-actionnelle et TICE. *Communication donnée dans le cadre des Journées d'Etude de l'EA 2025*. IUT Bordeaux I, 2-3 février 2006.
- Ceyhan, E. (2007). *Yabancı dil öğretim teknolojisi*, İstanbul: Morpa.
- Cyr, P. et Germain, C. (1998). *Les stratégies d'apprentissage*. Paris: CLE.
- Çoban, A. (2014). Beyin temelli öğrenme. B.Oral (Ed.), *Öğrenme, öğretme kuram ve yaklaşımları*. Ankara: Pegem Akademi, 447-475.
- Demirel, Ö. (2012). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (2001).
- Gombert, J.-L. (1990). *Le développement métalinguistique*. Paris : PUF.
- Günday, R. (2015). *Yabancı dil öğretiminde yaklaşımlar, yöntemler, teknikler ve multimedya araç ve materyalleri*. Ankara : Favori Yayınları.
- İlhan, T. (2014). Öğrenme stratejileri ve ilgili sınıflandırmalar. B.Oral (Ed.), *Öğrenme, öğretme kuram ve yaklaşımları*, Ankara: Pegem Akademi, 223-242.
- Kartal, E. (2005b). Çoklu-ortamlı yazılımların Fransızcanın yabancı dil olarak öğretimindeki yeri ve işlevleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, XVIII (2)*, 231-244.
- Keleş, E. ve Çepni, S. (2006). Beyin ve öğrenme. *Türk Fen Eğitimi Dergisi, 2*, 66-82.
- Kumaravadivelu, B. (2006). *Understanding language teaching, from method to postmethod*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Le Boterf, G. (2006). *Construire les compétences individuelles et collectives*. Paris: Editions d'Organisation.
- O'Malley, J. M. & Chamot, A. U. (1990). *Learning strategies in second language acquisition*. New York: Cambridge University Press.

- Oxford, R. (1990). *Language learning strategies: what evry teacher should Know*. New York: Newbury House Publishers.
- Perrichon, E. (2008). Agir d'usage et agir d'apprentissage en didactique des langues-cultures étrangères, enjeux conceptuels, évolution historique et construction d'une nouvelle perspective actionnelle, Université Jean Monnet de Saint Etienne, Thèse De Doctorat.
- Puren, C. (2008). Pour une perspective de l'agir social sur et par les contenus langagiers en classe de langue : de la compétence communicative à la compétence informationnelle, www.emilangues.education.fr, Erişim Tarihi: 10.09.2012.
- Puren, C. (2004a). De l'approche par les tâches à la perspective co-actionnelle. *Les Cahiers de l'APLIUT*, vol. 23 (1), 10-26.
- Tardif, J. (1992). *Pour un enseignement stratégique: l'apport de la psychologie cognitive*. Montréal: Les Editions Logiques.
- Zarate, G. (1993). *Représentations de l'étranger et didactique des langues*. Didier.